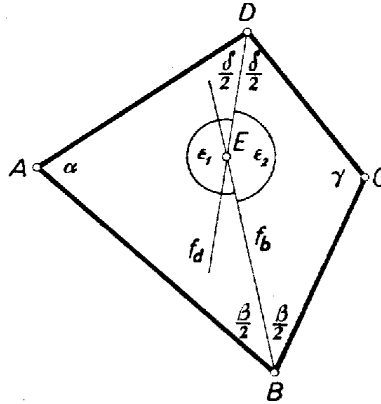

I. megoldás: Tegyük fel, hogy az adott szögek közül α kisebb: $\alpha < \gamma$, továbbá, hogy a vizsgálandó f_b és f_d szögfelezők a négyszög belsejében metszik egymást, metszéspontjuk E (1. ábra).

1. ábra

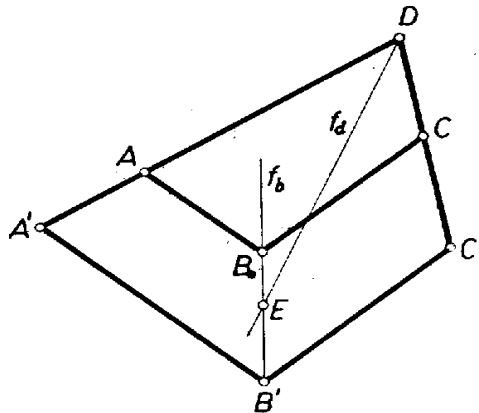
Így a BE, DE szakaszok az $ABCD$ négyszöget az $EDAB$ és $EDCB$ négyszögekre vágják szét. Az E csúcsnál az $EDAB$ négyszögben $\varepsilon_1 = 360^\circ - \alpha - (\beta + \delta)/2$ nagyságú szög van, az $EDCB$ -ben pedig $\varepsilon_2 = 360^\circ - \gamma - (\beta + \delta)/2$ nagyságú. Ezek csak az α , ill. γ kivonandóban térnek el, így a feltevésnél fogva $\varepsilon_1 > \varepsilon_2$. Másrészt $\varepsilon_1 + \varepsilon_2 = 360^\circ$, tehát $\varepsilon_1 > 180^\circ, \varepsilon_2 < 180^\circ$, vagyis ε_1 az E pontnál keletkező négy szög közül háromnak az összegét adja, ε_2 pedig egy olyan szög nagyságát, amelynek terében nincs félegyenes a szögfelezőknek.

Megmutatjuk, hogy ε_2 tompaszög, így a szögfelezők előírt hegyes szögeként kiegészítő szöge, $\zeta = 180^\circ - \varepsilon_2$ veendő. Ugyanis $\beta + \delta = 360^\circ - (\alpha + \gamma)$ alapján

$$\varepsilon_2 = 360^\circ - \gamma - \frac{\beta + \delta}{2} = 360^\circ - \gamma - 180^\circ + \frac{\alpha + \gamma}{2} = 180^\circ - \frac{\gamma - \alpha}{2}.$$

Négyszögünk konvexitása folytán γ és α kisebbek 180° -nál, ugyanez áll különbségükre, így annak fele, ε_2 utolsó alakjának kivonandója kisebb 90° -nál, ennél fogva ε_2 valóban nagyobb 90° -nál. Eszerint a kérdéses hegyes szög: $\zeta = (\gamma - \alpha)/2$.

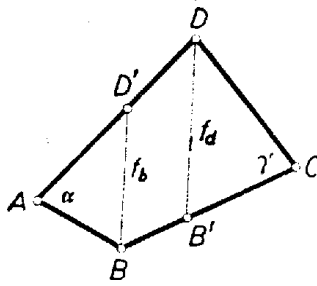
Az olyan eseteket, amelyekben f_b és f_d -nek E metszéspontja a négyszög kerületére, vagy a négyszögön kívülre esik, visszavezetjük a már vizsgált esetre. A négyszög kerületére csak úgy eshet E , ha vagy B -be, vagy D -be esik, mert a BA, BC egyeneseken f_b -nek nincs más pontja, mint B , a DA, DC egyeneseken pedig f_d -nek nincs más pontja, mint D . Legyen E a B -ben, ill. f_b -nek kifelé való meghosszabbításán (2. ábra).

2. ábra

Ekkor az f_b -nek a négyszögből kilépő meghosszabbításán, E -n túl felvett B' ponton át BA, BC -vel párhuzamosot húzva, és ezeknek DA, DC -vel való metszéspontját A', C' -vel jelölve az $A'B'C'D'$ négyszög B' és D' -nél fekvő szögeinek felezői f_b és f_d , és ezek az új négyszögön belül metszik egymást. Ezért fenti eredményünk szerint $\zeta = (\gamma' - \alpha')/2$ és ez egyenlő $(\gamma - \alpha)/2$ -vel, mert az $A'B'C'D'$ és $ABCD$ négyszögek egymás utáni szögei egyállásúak, és ezért egyenlők.

A kérdéses szög nem létezik, ha f_b és f_d párhuzamosok vagy egybeesők. Ez csak akkor áll fenn, ha $\alpha = \gamma$. Messe ugyanis f_b, f_d az AD , ill. BC egyenest D' , ill. B' -ben (3. ábra).

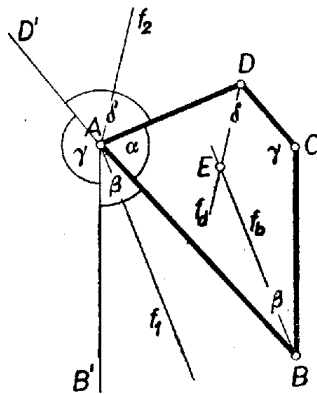

3. ábra

f_b és f_d azonossága esetén $D' \equiv D$, $B' \equiv B$ és az $ABCD$ négyszög deltoid, mert a felezések folytán BA és BC , valamint DA és DC egymás tükrös párjai f_b -re, és ezért $\alpha = \gamma$. Különben pedig $CB'D \sphericalangle = CBD' \sphericalangle = \beta/2$ és $AD'B \sphericalangle = ADB' \sphericalangle = \delta/2$, mert egyállású szögek, vagyis a $B'CD$ és BAD' háromszögek 2-2 szöge egyenlő, ezért harmadik szögeik is, amint állítottuk. Fordítva, $\alpha = \delta$ -ból következik, hogy f_b és f_d egybeesők vagy párhuzamosak. – A kapott feltétel ellentétben áll a fenti ζ megállapításában felhasznált $\alpha < \gamma$ feltevessel, ezért a nyert ζ érték itt nem használható. De a fenti értékek $\alpha = \gamma$ esetére való felhasználása sem vezet hibára, mert $\zeta = 0^\circ$ -ot ad, amit úgysem fogadunk el két egyenes hajlásszögének.

Góth László (Budapest, Könyves Kálmán g. II. o. t.)

II. megoldás: Nincs szükség eseteknek E helyzete szerinti megkülönböztetésére, ha a szöget nem kötjük helyhez, hanem csupán irányok közti elfordulásnak tekintjük. Toljuk el a CB, CD félegyeneseket C -pontnál fogva A -ba, új helyzetük $AB'(\parallel CB)$ $AD'(\parallel CD)$; 4. ábra).

4. ábra

Ekkor az (egyenes szögnél kisebb) $B'AD'$ szög a $BCD = \gamma$ szöggel egyenlő, mert egyállásúak, és BAB' az $ABC = \beta$ -val, DAD' az $ADC = \delta$ -val egyeulő, mert váltószögek, tehát az A pontnál megjelent négyszögünknek mind a négy szöge. Legyen továbbá f_1, f_2 az f_b, f_d szögfelezőkkel az A -n át húzott párhuzamosoknak az a félegyenes, amely az egyenes szögnél kisebb $B'AB$, ill. DAD' szög terében fekszik. Az f_b és f_d közti, keresett szögek egyenlők az f_1 és f_2 közti szögekkel. Ez utóbbiak pedig felezik a $B'AB, DAD'$ szöget, mert pl. f_1 és AB szöge váltószöge f_b és BA szögének, amely $\beta/2$ -vel egyenlő. Már most f_1 -ből f_2 -be átfordulva egyik irányban $\vartheta_1 = \beta/2 + \alpha + \delta/2 = \alpha + (\beta + \delta)/2$ szög van, a másik irányban $\vartheta_2 = \beta/2 + \gamma + \delta/2 = \gamma + (\beta + \delta)/2$. Továbbá $\alpha = \gamma$ esetén $\vartheta_1 = \vartheta_2 = 360^\circ/2 = 180^\circ$, vagyis f_1 és f_2 egymás meghosszabbításai, tehát f_b, f_d párhuzamosak, vagy egybeesők, $\alpha < \gamma$ esetén pedig $\vartheta_1 < \vartheta_2$ tehát f_1 és f_2 -nek ϑ_1 a szokásos értelemben vett hajlásszöge. Ez $(\alpha + \beta + \delta)/2 + \alpha/2 = 180^\circ - \gamma/2 + \alpha/2$ alakban is írható, és arról a fentiek szerint látjuk be, hogy tompaszög, számunkra kiegészítő szöge veendő, $\zeta = 180^\circ - \vartheta_1 = (\gamma - \alpha)/2$.

Bácskai Ferenc (Kecskemét, Piarista g. II. o. t.)

Megjegyzés. Teljeseknek csak azokat a dolgozatokat fogadtuk el, amelyekben legalább utalás van arra, hogy a szögfelezők a négyszögon kívül is metszhetik egymást, vagy arra, hogy α és γ nagyságviszonya hogyan befolyásolja a végeredményt. Amely dolgozatok egyik kérdést sem érintettek, azokat hiányosaknak minősítettük.